

UPRAVNO PRAVO

J. Č.

KAZALO :

1	POJEM UPRAVNEGA PRAVA.....	1
	Nastanek in razvoj.....	1
	Opredelitev - klasifikacija upravnega prava.....	1
2	POJEM UPRAVNOPRAVNE ZNANOSTI.....	1
3	RAZMERJA MED UPRAVNIM PRAVOM IN DRUGIMI PRAVNIMI PANOGAMI.....	1
	Razmerje med ustavnim in upravnim pravom.....	1
	Razmerja med upravnim in civilnim pravom.....	2
	Razmerje med upravnim in delovnim pravom.....	2
	Razmerje med upravnim in kazenskim pravom.....	2
	Razmerje med upravnim in finančnim pravom.....	2
	Razmerje med upravnim formalnim pravom in drugimi vejami formalnega prava.....	2
4	UPRAVA, UPRAVLJANJE, JAVNA UPRAVA IN JAVNE SLUŽBE.....	2
	Uprava.....	2
	Organizacijsko (formalno) pojmovanje uprave.....	3
	Funkcionalno (materialno) pojmovanje uprave.....	3
	Pojem uprave pri slovenskih teoretikih.....	3
	Upravljanje.....	3
	Javna uprava.....	3
	Javna služba.....	3
	Pojem in razvoj.....	3
	Javne službe v slovenski pravni ureditvi.....	4
	Način izvajanja javnih služb.....	4
	Koncesija kot institut upravnega prava.....	4
5	NALOGE UPRAVNO – IZVERŠILNE OBLASTI.....	5
6	VIRI UPRAVNEGA PRAVA.....	5
7	UPRAVNOPRAVNE NORME.....	6
	pojmu pravne norme.....	6
	Vrste pravnih norm.....	7
	Poglavitne vrste pravnih norm.....	7
	Posebej o splošnih in posamičnih normah.....	7
	Pojem upravnopravne norme.....	7
	Hierarhična razvrstitev upravnopravnih norm in lastnosti posameznih skupin.....	8
8	UPRAVNOPRAVNI AKTI.....	8
	pojmu pravnega in upravnopravnega akta.....	8
	Hierarhija pravnih (upravnopravnih) aktov in njihove značilnosti.....	9
	Odvisnost narave akta od narave norme.....	9
	Hierarhija pravnih (in upravnopravnih) aktov.....	9
9	ODVISNOST UPRAVNOPRAVNIH NORM.....	10
	Pojem odvisnosti.....	10
	Oblike odvisnosti.....	10
	Odvisnost originarnih splošnih norm od ustavnih norm (zažetnih, izvornih).....	11
	Odvisnost splošnih norm od originarnih:.....	11
	Odvisnost posamičnih norm od splošnih:.....	12
10	Upravnopravno razmerje, Upravno-pravni status ter javne pravice.....	12
	Pojem.....	12
	Značilnosti posamičnega upravnopravnega razmerja.....	13
11	Posamični upravni akti.....	13
	Pojem.....	13
	Značilnosti posamičnega upravnega akta.....	13
	Podrobneje o problematiki konkretnih upravnih aktov :.....	14
	Vrste posamičnih upravnih aktov.....	14
	Negativni posamični upravni akti:.....	14
	Pozitivni posamični upravni akti:.....	14
	konstitutivni.....	14
	deklaratorni.....	14

12	Skladnost pravnih norm in pravnih aktov.....	15
	Pojem skladnosti - pravna pravilnost, ustavnost in zakonitost.....	15
	Posledice neskladnosti pravnih norm.....	15
	Posledice neskladnosti originarnih splošnih norm z zažetnimi.....	15
	Posledice neskladnosti odvisnih splošnih norm.....	15
	Posledice neskladnosti posamižnih upravnih norm in posamižnih dejanj.....	16
	Ustavosodna presoja.....	16
	Upravnosodna presoja.....	16
13	Izjeme in načela zakonitosti.....	16
	Odložanje po prostem preudarku - diskrecijska pravica.....	16
	Posebni problemi zakonitosti uprave.....	16
	Nedoločeni pravni pojmi o upravi.....	16
	Interpretacija predpisa.....	17
	Pravna praznina.....	17
14	Upravna materialna dejanja.....	17
15	Upravno-pravni posegi države v informacijsko zasebnost.....	17
	Opredelitev problema.....	17
	Informacijska zasebnost oz. varstvo osebnih podatkov kot žlovekova pravica.....	17
	Načela varstva osebnih podatkov.....	18
16	Upravno pravni režimi na nepremičninah.....	18
	Pojem javnega dobra.....	18
	Vrste javnega dobra.....	19
	Nastanek in prenehanje javnega dobra.....	19
	Uporaba javnega dobra.....	19
17	Upravni posegi država v zasebno lastnino.....	20
	Razglasitev.....	20
	Pojem in namen razglasitve.....	20
	Vrsta razglasitve.....	20
	Posebna oblika odvzema lastnine: rekvizicija in nacionalizacija.....	20
	Rekvizicija.....	20
	Nacionalizacija.....	21
18	Odgovornost država za kodo, povzročeno z upravno-pravnim delom.....	21
	Opredelitev odgovornosti.....	21
	Vrste od kodninske odgovornosti države.....	21

UPRAVNO PRAVO - POVZETEK SKRIPTE

DOC.DR.JANEZA ČEBULJ

1 POJEM UPRAVNEGA PRAVA

Nastanek in razvoj

Zametki upravnega prava so nastali v poznem fevdalizmu, torej v obdobju policijsko-absolutistične države. Značilen močan upravni aparat, zlasti policije. Posebna pravila v obliki norm, ki so določala splošna načela in pravila za delovanje tega aparata. Niso urejala razmerij med upravnim aparatom in posameznikom.

V tem obdobju je bila popolna odsotnost načela zakonitosti. V okviru kamentalistike so se začele oblikovati pravne norme, ki so kot splošne norme začele urejati delovanje uprave. S tem se je začelo uvajati v delo uprave načelo zakonitosti. Prelomnico predstavlja obdobje po francoski revoluciji (1789, leto), ko pride do oblikovanja t.i. pravne države, za katero je značilno načelo zakonitosti in podreditev uprave pravu.

Oprelitev - klasifikacija upravnega prava

Danes bi upravno pravo lahko označili kot sistem pravnih norm, ki urejajo:

- * Upravno pravna razmerja,
- * Postopek odločanja in sodnih nadzorov nad zakonitostjo teh odločitev,
- * Organizacijo in pristojnosti uprave.

Materialno upravno pravo predstavljajo tiste upravnopravne norme, ki na splošen način urejajo upravnopravna razmerja. Urejajo razmerja med državo in posameznikom, torej razmerja med javnim interesom (javno koristjo) in zasebnim interesom. Del upravnega prava, ki ureja postopke odločanja in sodni nadzor nad zakonitostjo teh odločitev ter organizacijo in pristojnosti uprave, se označuje kot formalno upravno pravo. Materialno in formalno upravno pravo je abstraktno in generalno - vsebuje torej splošne upravnopravne norme. Posamične upravnopravne norme na individualen in konkreten način urejajo upravnopravna razmerja.

Upravno pravo opredelimo, kot celoto splošnih norm, ki jih označujemo s pojmom splošne upravnopravne norme, ki tvorijo posebno pravno panogo, ki ima svoj specifičen predmet urejanja tega predmeta.

Predmet urejanja so upravnopravna razmerja v ožjem pomenu (javnopravni statusi/upravnopravne institucije = materialno upravno pravo), pa tudi pristojnosti in organizacija uprave v najširšem smislu ter postopek (proces) odločanja o posamičnih upravnopravnih razmerjih oz. upravnih stvareh in sodni nadzor (upravni spor) nad (organizacijsko upravno pravo + procesno upravno pravo/ upravni postopek in upravni spor/=formalno upravno pravo).

Način urejanja so splošne upravnopravne norme: avtoritativne
kongentne

2 POJEM UPRAVNOPRAVNE ZNANOSTI

1. Kot samostojna znanstvena disciplina. Predmet proučevanja je upravno pravo, naloga pa tolmačenje upravnopravnih norm in njihovo sistematiziranje.

2. Upravna znanost ima za predmet proučevanja pravo (je širši pojem od upravnopravne znanosti), vključuje pojem upravnopravne znanosti. Naj bi proučevala upravno delovanje, vlogo upravnih organizacij in vedenje ljudi v njih. Upravna znanost je usmerjena v proučevanje upravnopravnih razmerij, ki izhajajo iz interpretacije, sistematizacije in uporabe pravnih predpisov.

3 RAZMERJA MED UPRAVNIM PRAVOM IN DRUGIMI PRAVNIMI PANOGAMI

Prvi kriterij je predmet urejanja, drugi kriterij je način urejanja.

Razmerje med ustavnim in upravnim pravom

Vlada hierarhično razmerje, ki pa ima več stičnih točk:

Prvo: določba Ustave o človekovih pravicah in temeljnih svoboščinah:

- enakost pred zakonom;
- način uresničevanja in omejevanja pravic
- enako varstvo pravic
- pravica do povračila kode
- svobodo gibanja
- svobodo izražanja
- pravica do zbiranja in združevanja
- pravica do pravnega sredstva
- pravica do sodnega varstva

Drugo: določbe Ustave o organizaciji in delu uprave, o nalogah upravnih organov in o zaposlitvi v upravnih službah;

Tretjo: določbe Ustave o usklajenosti pravnih aktov, o veljavnosti predpisov, o prepovedi

Razmerja med upravnim in civilnim pravom

Se v določeni meri med seboj prepletata npr. koncesija. Civilno pravo ureja razmerja med subjekti, i so v enakopravnem položaju. Upravno pravo ureja razmerja na t.i. avtoritativen način.

Razmerje med upravnim in delovnim pravom

Se lahko delno prekrivata, bi morala za državne in druge javne uslužbence veljati posebne norme - upravnopravne norme. Gre namreč za drugačen način nastanka delovnega razmerja, drugačen način urejanja zaposlitve in izvrševanja pravic in obveznosti, velja tudi druga oblika sodnega varstva.

Razmerje med upravnim in kazenskim pravom

Pride do izraza zlasti v primeru prekrškov.

Razmerje med upravnim in finančnim pravom

Se kaže na področju financiranja javne porabe - proračuna, pa tudi na področju davčnega prava, kjer je odmera in izterjava v celoti v rokah uprave. Podobno velja za carinsko pravo, povsod kjer gre za javne dajatve.

Razmerje med upravnim formalnim pravom in drugimi vejami formalnega prava

Pride v poštev zlasti takrat, kadar se v postopkih upravnih stvareh odloča o upravnih stvareh, uporabljajo določbe drugih postopkovnikov npr. upravnem sporu se uporabljajo določbe zakona, ki ureja pravdni postopek.

4 UPRAVA, UPRAVLJANJE, JAVNA UPRAVA IN JAVNE SLUŽBE

Uprava

Pojem uprave je odvisen od subjektivne opredelitve posameznega teoretika, od zgodovinskih okoliščin in od družbene ureditve, se v pojmu uprave prepletata tako funkcionalni kot tudi organizacijski vidik.

Organizacijsko (formalno) pojmovanje uprave

Opredeljuje pojem uprave, kot sklop organov, ki opravljajo funkcije uprave, in obliko (metodo), v kateri se funkcije uprave opravljajo.

Funkcionalno (materialno) pojmovanje uprave

Opredeljuje pojem uprave z vsebinskega vidika. Izhaja iz funkcij oz. vsebine upravne dejavnosti.

Ločimo dve struji: - negativistično vse tiste funkcije oz. delovanje države, ki ne

Predstavlja zakonodajnih in sodnih funkcij;

- pozitivistično ločimo dve šoli:

- francosko: gre za opredelitev po metodah dela oz. po sredstvih s katerimi se uresničujejo neke funkcije.

- nemško: opredeljuje in opisuje najpomembnejše dejavnosti uprave ts. zakonodajne in sodne

Razvili so se še drugi posebni pojmi uprave npr.

- pojem avtoritativne in neavtoritativne uprave razlika je ali upravni organi pri svojem delovanju nastopajo z avtoriteto ali ne .

- pojem posredne in neposredne uprave: ko uprava sama neposredno izvršuje neke naloge in na del, ko naloge neposredno izvršujejo posamezniki, pravne in druge osebe, uprava pa samo regulira in nadzira njihovo delovanje.

Pojem uprave pri slovenskih teoretikih

Gleda se predvsem v funkcionalnem smislu. Uprava torej pojmujejo kot neko dejavnost. Bučar: uprava je vodenje in upravljanje vseh organizacij v družbi.

Upravljanje

Temelji na načelu samoregulacije oz. feed-back-a oz. t.i. povratne informacije.

Upravljanje v organizacijskih sistemih zajema celoten proces vodenja in usmerjanja organizacije od postavljanja ciljev do njihove realizacije in feed-back-a o tem.

Javna uprava

Poleg klasične državne uprave obsega tudi tisto dejavnost uprave, ki jo označujemo s pojmom javne službe

Javna služba

Pojem in razvoj

Oče javnih služb je Duguit, po katerem "je celotna država le skupek javnih služb".

Je ključnega pomena pojem splošnega interesa oz. javne koristi: tisti upravno delovanje, s katerim se zagotavlja zadovoljevanje splošnega pomena.

- formalni vidik javne službe gre za javno službo vedno kadar je nosilec dejavnosti javnopravna oseba - neodvisno od vrste in narave dejavnosti.
- materialni vidik javne uprave gre za javno službo takrat, kadar dejavnost izpolnjuje določene kriterije.

Ti kriteriji so naslednji:

- zagotavljanje izvajanja je dolžnost države/lokalne skupnosti;
- zagotavljanje izvajanja je v javno korist;
- dostopnost t.i. javnih dobrin pod enakimi pogoji;
- nemerkantilnost;
- kontinuiranost;
- monopol

Javne službe v slovenski pravni ureditvi

Pojem javne službe smo v Sloveniji nadomestili s pojmom dejavnosti posebnega družbenega pomena. Javna služba označuje vsebino dejavnosti, ki se izvaja v javnem interesu in zato terja določene specifičnosti.

Način izvajanja javnih služb

PRVI TIP JE T.I. IZVAJANJE V REŽIJI. Javno službo neposredno opravlja država preko svojih organov oz. upravnih služb ali javnih ustanov, ki jih v ta namen ustanovi. Neposredno proizvajajo proizvode oz. opravlja storitve, ki so javne dobrine.

DRUGI TIP JE T.I. KONCESIONARNA JAVNA SLUŽBA. Država, kot koncendent podeljuje pravico opravljati določeno javno službo zasebnopravnem (koncesionar) subjektu, pod pogojem, ki jih sama določi in njihovo izpolnjevanje tudi nadzira.

TRETJI TIP, ko država preko vlaganj svojega kapitala v dejavnost zasebnopravnih subjektov zagotavlja, da ti v okviru svoje dejavnosti proizvajajo tudi proizvode oz. opravljajo storitve, ki se nanašajo na zagotavljanje javnih dobrin.

O izvajanju javne službe v režiji. Gre za koncept, po katerem država, če je le mogoče, ne ustanavlja lastnih podjetij, temveč v čim večji meri prepušča oskrbo z javnimi dobrinami zasebnemu sektorju, pri čemer vpliva nanjo predvsem z določanjem javnopravnega režima, ki se kaže:

- z določanjem vrste, obsega in pogojev nujenja javnih dobrin;
- z določanjem cen javnih dobrin;
- z reguliranjem načina in pogojev poslovanja izvajalcev.

Koncesija kot institut upravnega prava

V francoski teoriji (Bonard), gre pri koncesiji za poseben institut upravnega prava. Po Bonardu je koncesija akt sestavljen iz treh elementov:

- Prvi element je enostranski upravni akt (predpis), ki določa pravila, organizacije, vsebino dejavnosti in pooblastila;
- Drugi element je prav tako enostranski upravni akt (posamičen), s katerim dobi določen koncesionar konkretne pravice in obveznosti - dobi koncesijo;
- Tretji element je kontakt - pogodbeni akt

Značilnosti koncesijskega razmerja:

- subjekti (koncedent je vedno pravna oseba),
- način nastanka,
- nadrejenost koncedenta v razmerju do koncesionarja,
- predmet koncesije,
- monopol,
- narava sredstev.

5 NALOGE UPRAVNO – IZVERŠILNE OBLASTI

6 VIRI UPRAVNEGA PRAVA

Materialne vire bi lahko označili kot družbene vrednote, ki so podlaga določeni ustavni ureditvi neke družbe (demokratičnost, pravnost, socialnost države) .

Formalni viri so pravni akti, v katerih so vsebovane norme, ki urejajo delovanje uprave oz. ki jih uporabljajo upravni organi pri izvrševanju funkcije uprave. Vire predstavlja tudi vse ostalo gradivo, ki je lahko podlaga za delo uprave.

Formalni viri so:

I. Neposredni formalni viri: akti državne oblasti, mednarodni akti , akti avtonomnih oblasti.

a) Akti državne oblasti :

akti ustavodajalca, akti zakonodajalca, akti izvršilne oblasti in akti sodne oblasti .

- akti ustavodajalca:

Ustava in ustavni zakon, zlasti govorijo o delitvi oblasti in o načelih socialne in pravne države pa tudi v poglavju, urejajo človekove pravice in temeljne svoboščine. V poglavju, ki ureja organizacijo, delo in naloge upravnih organov , ter poglavje o ustavnosti in zakonitosti. Ustavni zakon ima v našem pravnem sistemu dvojno funkcijo: z njim se lahko spreminjajo ali dopolnjujejo določbe, lahko sprejme tudi za izvedbo ustavnih določb in za zagotovitev prehoda k uporabi novih ustavnih določb.

- akti zakonodajalca:

Najpomembnejši je zakon. Vir so lahko materialni zakoni, ki vsebinsko urejajo posamezna področja delovanja uprave (npr. državljanstvo, nošenja orožja, osebno ime, urejanje prostora in graditev objektov, razlastitev), kakor tudi formalni zakoni .

- akti izvršilne oblasti:

Predstavljajo t.i. podzakonski oz. izvršilni predpisi, ki jih izdajata vlada in ministrstva oz. drugi organi za izvrševanje zakonskih določb s področja upravnega prava.

- akti sodne oblasti:

Odločbe Ustavnega sodišča in sodbe , ki jih v upravnem sporu izda Ustavno sodišče ali v določenih primerih Vrhovno sodišče. Izjemoma tudi sodbe drugih sodišč (npr. pred delovnimi ali socialnimi sodiščem).

Odločbe Ustavnega sodišča so vir upravnega prava v primeru abstraktne ustavnosodne presoje tj. presoje ustavnosti zakonov in presoja ustavnosti in zakonitosti drugih predpisov, kakor tudi v primeru konkretne ustavnosodne presoje ustavne pritožbe. V obeh primerih je državni ali drug organ, katerega predpis ali posamičen akt je Ustavno sodišče s svojo odločbo deloma ali v celoti odpravilo ali razveljavilo, dolžan ugotovljeno neustavnost ali nezakonitost popraviti. Včasih pa Ustavno

sodišče že v svoji odločbi določi, kako je potrebno predpis ali njegovo določbo razlagati in uporabljati.

Upravno sodi če v upravnem sporu ocenjuje zakonitost dokončnih posamičnih upravnih aktov. Kadar ugotovi, da je spodbijani akt nezakonit, s svojo sodbo tak en akt odpravi. Posledica tega je, da mora upravni organ izdati nov upravni akt.

Upravno sodi če ocenjuje tudi zakonitosti posamičnih dejanj uprave, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika. Če ugotovi nezakonitost dejanja, s sodbo prepove njegovo nadaljevanje in določi, kar je treba, da se odpravi poseg v ustavne pravice.

b) Mednarodni akti:

- splošna načela mednarodnega prava:

Po izrecni določbi ustave, morajo biti zakoni in drugi predpisi v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava.

- ratificirane mednarodne pogodbe:

Zakoni morajo biti v skladu z veljavnimi mednarodnimi pogodbami, ki jih ratificira Državni zbor, podzakonski predpisi in drugi splošni akti pa tudi z drugimi ratificiranimi mednarodnimi pogodbami. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

c) akti avtonomnih subjektov:

- akti lokalnih skupnosti:

Bistvo lokalnih samouprave, ki se izvršuje v okviru samoupravnih lokalnih skupnosti (občin), je urejanje lokalnih zadev, ki jih občina lahko ureja samostojno in ki zadevajo samo prebivalce občine to so izdajanje predpisov, zlasti status občine in občinskih odlokov, ki vsebujejo tudi splošne upravnopravne norme in so vir za delo občinske uprave.

- akti drugih samostojnih skupnosti:

To sta ; samoupravni narodni skupnosti avtohtonih italijanske in madžarske skupnosti v Sloveniji. Te lahko država pooblasti za opravljanje določenih nalog iz državne pristojnosti. V tem okviru lahko skupnosti sprejemata tudi splošne akte.

II. Posredni viri

Posredni viri upravnega prava in viri za delo uprave so npr. pravila stroke, znanstvena dognanja, ipd.

III. Dopolnilni viri

O dopolnilnih virih govorimo v primerih, ko npr. Zakon napotuje na kakšen vir npr. poslovne običaje, uzance, kodekse.

7 UPRAVNOPRAVNE NORME

pojmu pravne norme

Ureja neko razmerje oz. določa neko pravilo ravnanja na prisilen način. Izvršitev pravne norme zagotavlja država - v končni fazi s fizično prisilo .

Pravna norma ima tri sestavine:

- dispozicijo
- hipotezo
- sankcijo

Če je pravna norma posamična vsebuje dispozicijo in sankcijo.

Vrste pravnih norm

Poglavitne vrste pravnih norm

- po vsebini: zapovedujoče
prepovedujoče
poblažujoče
- po načinu določitve ravnanja: kategorične oz. kongentne (brezpogojna zapoved ali prepoved, dispozitivne (prepušča volji naslovljenca)
- glede na vezanost normodajalca na višjo pravno normo: norme, izdane na podlagi diskrecijske pravice ter pravno vezane norme.
- glede na stopnjo odredenosti: striktno
elastične.
- glede na določenost: splošne in posamične norme.

Posebej o splošnih in posamičnih normah

Splošne pravne norme so abstraktne in generalne, vsebovane pa so v splošnih pravnih aktih (v zakonu, podzakonskem aktu).

Abstraktnost norme: ne urejajo nekega konkretnega razmerja oz. dejanskega stanja, temveč se nanašata na vnaprej nedoločena hipotetična razmerja.

Generalnost norme: se norma ne nanaša na toženo določen subjekt, temveč na vse subjekte, ki bodo vstopili v hipotetično razmerje ali stanje, ki ga norma ureja.

Izjeme: splošna pravna norma, ki je naslovljena na individualno osebo, splošna pravna norma za konkretno situacijo.

Posamične norme: konkretne in individualne v posamičnih pravnih aktih.

Konkretnost norme: ureja eno samo, tožno določeno razmerje oz. dejansko stanje.

Individualnost norme se nanaša na tožno določen subjekt.

Izjeme: posamična norma, vsebovana v generalni upravni določbi (ista odložba se izda poimensko nedoloženim osebam) in posamična norma vsebovana v skupni odložbi ne pomeni, da je norma generalna. Izjema je le v tem, da se norma ne nanaša na eno samo določeno osebo.

Pojem upravnopravne norme

Upravnopravne norme so torej tiste pravne norme, ki tvorijo upravno pravo (materialno in formalno).

Pojmovanje v širšem pomenu teje le tiste pravne norme, ki jih izdaja zlasti izvršilna veja oblasti, ki jih v hierarhiji upravnopravnih norm uvrščamo v skupino odvisnih splošnih norm in skupino posamičnih upravnopravnih norm pojmovanja v ožjem pomenu.

Upravnopravna norma ima vse lastnosti in sestavine drugih pravnih norm. Ureja na prisilen način: dispozicija, hipoteza, sankcija. Specifičnost upravnopravne norme je zgolj v predmetu urejanja in tudi načinu reguliranja.

Hierarhična razvrstitev upravnopravnih norm in lastnosti posameznih skupin

A. Splošne upravnopravne norme (v irem pomenu)

= zažetne (ustavne norme): lastnosti:

- nimajo izvora v njih (= zažetnost),
- so originarne (pomeni na novo urejajo neka razmerja, ali pa jih urejajo drugače,
- so abstraktne in generalne,
- so vir za ni je pravne norme, zlasti za zakonske norme
- vsebovane so v ustavnih aktih (ustava, ustavni zakon);

= originarne splošne prav. norme (zakonske norme): lastnosti:

- imajo izvor v zažetnih pravnih normah (v ustavi),
- so abstraktne in generalne,
- so originarne,
- so vir za ni je pravne norme
- vsebovane so v zakonskih aktih (zakonu, uredbi z zakonsko močjo);

= odvisne splošne pravne norme oz. upravnopravne norme v ojem pomenu (izvršilne norme) - lastnosti:

- imajo vir v originarni,
- izvršilne,
- so abstraktne in generalne,
- so vir za ni je, vendar le za posamezne norme,
- vsebovane so v podzakonskih aktih (izvršilni akti vlade, ministerstev)

B. Posamične upravnopravne norme:

Nimajo medsebojne hierarhije, lastnosti :

- imajo izvor v splošnih upravnih normah (originarnih in odvisnih)
- so konkretne in individualne,
- vsebovane so v posamičnih upravnih aktih (upravnih določbah).

8 UPRAVNOPRAVNI AKTI

pojmu pravnega in upravnopravnega akta

Pravni akt je vsebina slehernega pravnega akta pravna norma. Pravni akt je torej oblika, v kateri se izraža pravna norma. S pojmom upravnopravnega akta označujemo samo tiste pravne akte, ki vsebujejo odvisne splošne norme (izjemo predstavlja uredba z zakonsko močjo) in posamične upravnopravne norme. Upravnopravni akt označujemo samo tisti pravni akti, ki vsebuje splošne upravnopravne norme v ojem pomenu (odvisne upravnopravne norme). Pri pojmu upravnopravnega akta ni razlikovanja na njegovo ire in o je pojmovanje, kakrno poznamo pri upravnopravnih normah. Ko govorimo o razmerju med pravnim aktom in pravno normo, v bistvu govorimo o razmerju med obliko in vsebino in delitvijo na splošno in posamične.

Hierarhija pravnih (upravnopravnih) aktov in njihove značilnosti.

Odvisnost narave akta od narave norme

Hierarhija pravnih aktov je odvisna od vrste norme, ki jo akt vsebuje in od mesta, ki ga v aktu vsebovana norma zavzema v hierarhiji pravnih oz. upravnopravnih norm. Pomeni, da je mesto pravnega akta v hierarhiji pravnih aktov odvisno tudi od organa, ki je normo sprejme in akt izda, ter od postopka.

Splošne pravne akte izdajajo: parlament, vlada, upravni organi (ministrstva) in nosilci javnih pooblastil (npr. zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) ter organi lokalnih skupnosti (obzinski svet), po postopku ki je posebej predpisan .

Splošne upravnopravne akte, (tj. akte, ki vsebujejo splošne odvisne upravnopravne norme) izdajajo vlada, upravni organi, nosilci javnih pooblastil in organi lokalnih skupnosti.

Posamične akte izdajajo: upravni organi (npr. za sodbe sodišča), izjemoma pa lahko tudi drugi organi (vlada, obzinski svet).

Posamične upravnopravne akte: izdajajo na prvi stopnji upravne enote, nosilec javnih pooblastil in občinska uprava, na drugi stopnji pa ministrstva in upani občin.

Hierarhija pravnih (in upravnopravnih) aktov

- = **ustava** : je najvišji splošni pravni akt neke države; vsebuje začetne norme, na katerih temelji ves pravni red neke države; sprejme jo ustavodajalec po posebnem ustavnem postopku z absolutno kvalificirano večino.
- = **zakon** : je splošen pravni akt, ki vsebuje originarne splošne norme, tj. akt, ki vsebuje zakonske norme.

Ni nujno, da se splošnost akta in splošnost norme v aktu vedno pokrivata. Imamo dve teorije pojmovanja zakona:

* **formalna teorija**: je zakon vsak splošni akt, ki ga je sprejel zakonodajalec, po zakonodajnem postopku in ki je bil razglašen in objavljen na način predpisan za objavo zakona.

* **materialna teorija**: za zakon, odločilno, ali vsebuje originarne splošne norme.

Najustreznejše pojmovanje zakona: je kombinacija obeh teorij, za zakon šteje tisti pravni akt, ki praviloma vsebuje originarne splošne norme in ga je izdal zakonodajalec, po zakonodajnem postopku in ki je bil razglašen in objavljen na način, predpisan za objavo zakona.

V ustavosodni presoji prevlada materialni kriterij. Narava (vrsta) akta torej prevlada nad naravo (vrsto) norme, ki je v aktu vsebovana.

= **splošni upravnopravni akti** oz. **izvršilni (podzakonski) akti** ter splošni akti za izvrševanje javnih pooblastil : pojem javno pooblastilo je pravna zakonska norma, s katero se prenese opravljanje ene ali več funkcij državne uprave na zasebnopravne osebe, ki pa niso upravni organi oz. niso del državne uprave. Subjekti se imenujejo nosilci javnih pooblastil. Označujemo pravne akte, ki jih ti v okviru javnega pooblastila izdajajo, s pojmom splošnega ali posamičnega akta za izvrševanje javnih pooblastil. Splošni upravnopravni akti, so akti, ki vsebujejo odvisne splošne norme. Izvršilni akt lahko vsebuje normo, ki ni odvisna splošna norma.

Razvile so se dve teorije:

* **formalna** : izvršilni akt je tisti akt, ki ga izda izvršilna oblast (vlada, uprava, ali nosilec javnega pooblastila) po predpisanem postopku in ki je objavljen na predpisan način;

* **materialna** : je izvršilni akt samo tisti akt, ki vsebuje odvisne pravne norme.

Najustreznejše pojmovanje je kombinacija obeh: izvršilni predpis je torej akt, ki ga izda izvršilna oblast, po predpisanem postopku in ki je objavljen na predpisan način, vsebuje pa odvisne splošne norme.

V ustavodajni presoji prevlada formalni kriterij, pomeni, da se splošni odvisni upravnopravni akti v delu, v katerem vsebuje posamične upravne norme, teje za posamižen akt.

= **splošni upravnopravni akt**, ki vsebuje originarne splošne norme: izjema glede narave akta. Je uredba z zakonsko možjo izvršilni oz. podzakonski akt (splošni upravnopravni akt), ki pa ne vsebuje odvisnih splošnih norm, temveč originarne norme. Po tej lastnosti se hierarhično uvršča za celo pred "navadne" splošne upravne akte.

Uredba z zakonsko možjo je zakonski akt, torej splošen upravnopravni akt, ker ga po naši ustavni ureditvi izda predsednik države, ki ni zakonodajni organ. Vsebuje pa originarne splošne pravne norme, saj se z njimi lahko celo omejijo posamezne žlovekove pravice in temeljne svoboščine. Zaradi te dvojnosti (podzakonski akt : zakonska norma) se obravnavani akt tudi imenuje uredba z zakonsko možjo. Tako zakonodajno možjo pa ima zaradi izrecne ustavne določbe. Če tak ne izrecne ustavne določbe ne bi bilo, bi bil v neskladju z ustavo.

Pooblastilo za izdajo uredbe z zakonsko možjo v 108. členu Ustave, lahko predsednik republike izda uredbo z zakonsko možjo:

- če obstaja izredno stanje ali vojna,
- če se zaradi takega stanja Državni zbor ne more sestati,
- če izdajo uredbe z zakonsko možjo predlaga Vlada.

*****35*****

Predsednik republike mora uredbo z zakonsko možjo predložiti v potrditev Državnemu zboru takoj, ko se ta lahko sestane.

= **posamični pravni akti**: so akti, ki vsebujejo posamične pravne norme, značilnost je konkretnost in individualnost upravne odločbe in posamični akti za izvrševanje javnih pooblastil.

9 ODVISNOST UPRAVNOPRAVNIH NORM

Pojem odvisnosti

Se nanaša na vprašanje ali norma potrebuje za svoj nastanek višjo normo in ali je njena vsebina odvisna od višje norme. Med izvornimi (začetnimi) in originarnimi splošnimi normami, le z vidika skladnosti zakonskih norm z ustavnimi. V večji meri pride do odvisnosti med odvisnimi splošnimi normami in originarnimi splošnimi normami in med splošnimi in posamičnimi normami.

Oblike odvisnosti

Eksistenčna odvisnost: pomeni odvisnost ni je od višje v nastanku in prenehanju. Vsebinska odvisnost: odvisnost vsebine ni je od hierarhično višje norme.

Teritorialna odvisnost: tj. odvisnost območja veljavnosti norme ni je od območja veljavnosti višje norme.

Odvisnost originarnih splošnih norm od ustavnih norm (zažetnih, izvornih)

= **Eksistenčna odvisnost** : odvisnost nastanka originarnih (zakonskih) norm od ustavnih se kaže v dveh oblikah:

* prva : predstavlja ustavni sistem, v katerem ima izdaja vsakega zakonskega akta neposredno podlago v ustavi

* drug sistem pa je tisti, po katerem se zakon izdaja tudi takrat, kadar to zahteva narava razmerja ali uresničevanje posameznih ustavnih določb.

S spremembo ustavnega sistema originarne splošne norme ne prenehajo veljati same po sebi. Ponavadi ustavni zakon za izvedbo ustave ali posameznega ustavnega amandmaja pove kak na je usoda veljavne zakonodaje in doloži rok za njeno uskladitev. Originarna splošna norma (zakon) bi lahko prenehala veljati s spremembo stave le v primeru, že bi sprememba pomenila opustitev nekega ustavnega instituta, katerega način izvrševanja je določal zakon.

= **Vsebinska odvisnost** : kot zahteva po skladnosti z ustavo.

= **Teritorialna odvisnost** : kot zažetne norme tudi originarne norme veljajo v mejah teritorija države: za območje države ali za njen del.

Retroaktivnost:

Ali se lahko originarna (zakonska) norma uporablja za čas pred njeno uveljavitev? Po slovenski ustavni uredbi velja prepoved retroaktivnosti, vendar ustava v

155. členu dovoljuje izjemo, vendar morata biti izpolnjena dva pogoja. Prvi pogoj je, da povratni učinek zahteva javna korist, drugi pa, da ne posega v pridobljene pravice.

Neprava retroaktivnost:

Učinek ima na pridobljene pravice. Gre za spremembo pravice (njeno zmanjšanje) ali obveznosti (povežanje) za naprej, torej za čas po uveljavitvi originarne norme.

Ultra aktivni učinek:

Govorimo takrat, kadar se norma, ki je prenehala veljati zaradi izdaje nove originarne norme uporablja. Tak učinek lahko doloži le nova originarna norma.

Učinek spremembe predpisa na prižakovane pravice:

Prižakovane pravice imajo temelj v obstoječi normativni ureditvi, ustavnopravna pa so varovane z načeli pravne države.

Odvisnost splošnih norm od originarnih:

= **Eksistenčna odvisnost** : odvisna splošna norma (izvršilni predpis) ne more nastati samostojno, temveč le kot posledica originarne splošne norme, ki je zaradi splošnosti ni mogoče neposredno uporabljati, temveč je potrebno določiti način njenega izvrševanja. Za izdajo odvisne splošne norme mora vedno obstajati pooblastilo v višji normi. Izvršilna klavzula je lahko splošna (=pooblastilo za izdajo izvršilnega predpisa, se mora gibati v mejah namena in kriterijev originarnih norm) ali posebna (specialna = pooblastilo, ki natančno pove izdajatelja, vsebino in rok za izdajo izvršilnega predpisa) lahko je vsebovana v zakonskem aktu, za katerega izvrševanje se izdaja ali pa v drugem zakonskem aktu.

Glede svojega prenehanja so odvisne splošne norme (izvršilni predpisi) absolutno odvisni od veljavnosti originarne norme. S prenehanjem tak ne originarne norme, avtomatično preneha veljati tudi odvisna norma. Samo v primeru, kadar originarna norma preneha veljati zaradi izdaje nove ali spremembe originarne norme, ki urejajo isto materijo, lahko odvisna norma učinkuje (se uporablja) in naprej t.i. ultraaktivnem učinkovanju odvisne norme.

= **Vsebinska odvisnost** : Vsaka odvisnost splošne norme mora biti vsebinsko v skladu z originarno splošno normo - nikoli ne sme iti preko meja originarne norme. V primeru, ko je izvršilna klavzula splošna, lahko odvisna norma konkretizira originarno normo, in določa način izvajanja.

= **Teritorialna odvisnost** : Odvisne splošne norme so vezane na teritorij veljavnosti originarnih norm - lahko pa veljajo za o j teritorij.

Retroaktivnost:

Odvisne splošne norme ne morejo imeti retroaktivnega učinka, razen če bi lo za določitev načina izvrševanja retroaktivno veljavne originarne norme.

Odvisnost posamičnih norm od splošnih:

Posamične norme so v nastanku odvisne od splošnih originarnih in odvisnih norm, so pravno vezane. Ko pa posamična norma postane pravnomožna, odvisnost preneha, eksistira neodvisno od morebitnega prenehanja veljavnosti originarne norme. Ustava prepoveduje retroaktivnega poseganja v pridobljene pravice z naželom pravnomožnosti, ki določa, da se pravna razmerja, urejajo s pravnomožno odložbo državnega organa lahko odpravijo, razveljavijo ali spremenijo le v primerih in po postopku, doloženih z zakonom = postopkovnim zakonom v okviru t.i. izrednih pravnih sredstev.

Pravnomožnost:

Je poseben pravni institut, katerega namen je, da se po preteku doloženega časa od izdaje posamičnih norm zagotovi njena nespremenljivost. Za pridobljene pravice tejemo zlasti tiste, ki os pridobljene s pravnomožnimi odložbami.

Formalna pravnomožnost, je ni mogoče vež izpodbijati z rednim pravnim sredstvom, je zunanja (procesna), na vsebino odložbe se ne nana a.

Materialna pravnomožnost, se nana a na vsebino odložbe; ve e stranko in organ, in pomeni vsebinsko nespremenljivost posamične norme.

Pri posamičnih upravnopravnih normah poznamo tudi: dokonžnost, poleg rednega pravnega sredstva (prito be) in izrednih dovoljen poznamo tudi upravne spore, ki predstavlja posebno obliko sodnega nadzora nad zakonitostjo dokonžnih posamičnih upravnih norm. Pri posamični upravni normi torej ložimo med dokonžnostjo, nastopi ko zoper njo ni vež rednega pravnega sredstva (prito be), formalno pravnomožnost nastopi ko ni vež prito be in upravnega spora, materialno pravnomožnost nastopi, ko tudi ni vež nobenega izrednega pravnega sredstva.

10 Upravnopravno razmerje, Upravno- pravni status ter javne pravice

Pojem

a.) **Splošna upravnopravna razmerja** so tista, ki so urejena s splošnimi upravnopravnimi normami. To so tiste norme, ki na splošen način (abstraktno in generalno) urejajo zlasti razmerja med državo in njenimi državljani ali tudi drugimi subjekti

b.) **Posamižno upravnopravno razmerje** je razmerje med državo in posameznikom ali drugo osebo s posamižno (konkretno in individualno) upravnopravno normo, ki se oblikuje v postopku odložanja o upravnih stvareh.

V o jem pomenu se upravnopravno razmerje opredeljuje zgolj glede na subjekt, ki so udele eni v njem. Vsaj en od subjektov mora biti upravni organ. Po ir em pojmovanju pa je upravnopravno razmerje tisto, ki je urejeno z upravnopravnimi normami.

Upravnopravno razmerje bi definirali, kot posebno obliko pravnega razmerja, v katerem so udele eni upravni idr. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil i.s. tako, da v tem razmerju izvršujož funkcije državne/lokalne uprave odložajo o pravicah obveznostih in pravnih

koristih posameznika, pravnih oseb in drugih subjektov. Rezultat odložanja je izdaja posamižne upravnopravne norme - rezultat je upravna določba.

Značilnosti posamižnega upravnopravnega razmerja

- **nastanek:** z izdajo posamižne upravnopravne norme:
- na podlagi vloge določene osebe (zahteve),
- po uradni dolžnosti.
- **vsebina:** je odložitev o upravni stvari.
- **subjekti:** eden od udeležencev vedno država ali njen organ, organ lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil, odloži ko izda posamižno upravnopravno normo.
- **narava odložanja:** avtoritativno.
- **postopek odložanja :** poseben postopek, ki je z zakonom predpisan za izdajo upravnih odločb = upravni postopek.
- **varstvo stranke:** "neenakopravnega" položaja v postopku, varstvo v okviru pravnih sredstev tudi sodno varstvo (upravni spor), v primeru poseganja v njegove želvekove pravice ali temeljne svobožine pa tudi varstvo pred Ustavnim sodiščem (ustavna pritožba zaradi poseganja v želvekovo pravico ali temeljno svobožino).

11 Posamižni upravni akti

Pojem

Je akt, ki vsebuje posamižno normo, s katero se ureja konkretno upravnopravno razmerje praviloma na individualen način.

Značilnosti posamižnega upravnega akta

= **bistvene značilnosti** so:

- konkretnost akta. Ureja določeno (konkretno) razmerje,
- avtoritativnost akta. Upravni organ s stranko se ne pogaja, akt vsebuje kogentno normo, ki se prisilno izvrši,
- pravno učinkovanje,
- * narava pravice. : posamižni upravni akt lahko učinkuje ali samo med prizadetimi udeleženci v upravnopravnem razmerju, lahko pa ima učinek tudi na druge osebe, ki niso neposredno udeleženci v upravnopravnem razmerju,
- * način urejanja: na novo ustanavlja neko pravico ali obveznost ali pa jo spreminja ali ukinja. Lahko pa norma samo ugotavlja obstoj in obstoječe pravice ali obveznosti,
- * čas učinkovanja: akt začne učinkovati za organ, ki ga je izdal, z dnem njegove odprave, za stranko z dnem, ko mu je vročena ali z dnem razglasitve. Prenehanje učinkovanja ni eksistenčno vezan na obstoj splošne norme. Preneha veljati praviloma takrat, kadar je izdan kot temporarni akt ali kot začasni akt administrativni izvor akta: za izdajo posamižnega upravnega akta je vedno pristojen upravni organ.

= **vzporedne značilnosti** PUA (so zlasti):

- enostranskost: izraz enostranske volje upravnega organa;
- obližnost: izdan po predpisanem postopku in v predpisani obliki;
- izvršljivost: prisilno izvršitev zagotavljajo upravni organi po posebej predpisanem postopku in v predpisani obliki.

Posebej o pravnomožnosti posamižnega upravnega akta :

- namen pravnomožnosti: je zagotoviti nespremenljivost in s tem pravno varnost udeležencev tega razmerja;

Ložimo dva vidika pravnomožnosti:

- formalna (procesna) pravnomožnost

Ko je torej PUA formalno pravnomožna se lahko odpravi, razveljavi in spremeni samo v primerih in pod pogoji, ki so z zakonom določeni (izredna pravna sredstva). Ta učinek pravnomožnosti je lahko tudi ustavno varovan.

- materialna (vsebinska) pravnomožnost:

pomeni nespremenljivost vsebine, nastopi, ko je akt formalno pravnomožen in tudi niso več mogoča izredna pravna sredstva.

posamični upravni akti, ki ne postanejo pravnomožni: - nižni akt
neobstoječi akti,
- izpodbojni akti.

Posebej o postopku izdaje posamičnega upravnega akta:

- natančno je predpisan, kar naj bi dalo posamezniku garancijo, da bo odloženo na zakonski način.
- Postopek se začne ali po uradni dolžnosti ali pa na predlog stranke;
- Pravica do posamičnega upravnega akta (odložbe) : subjekt (stranka) v upravnem postopku ima pravico, da se mu akt izda v predpisanem roku; če pristojni upravni organ predpisani rok zamudi, pride do t.i. molka upravnega organa, posledica je vložitev ustreznega pravnega sredstva.

Podrobneje o problematiki konkretnih upravnih aktov :

Vrste posamičnih upravnih aktov

Negativni posamični upravni akti:

- procesno negativni,
- meritorno negativni (zavrnjene zahteve kot neutemeljene)

Bistvo je, da se dejansko stanje ne spremeni.

Positivni posamični upravni akti:

So konstitutivni in deklaratorni.

konstitutivni.

Vedno povzročijo neko spremembo pravnega stanja: novo vzpostavlja, ukinja ali spreminja pravico ali obveznost.

Konstitutivni PUA so lahko:

- favorabilni akti: v korist stranki, ji na novo dajejo neko pravico ali povečujejo že dobljeno pravico ali pa ukinja oz. zmanjšujejo obveznost;
- onerozni akti: v kodo stranki, ji ukinjajo ali zmanjšujejo pravico ali nalagajo oz. povečujejo neko obveznost;

V grobem ložimo tri skupine pozitivnih posamičnih upravnih aktov:

- konstitutivni v ojem pomenu: na novo konstituirajo neko pravico ali obveznost;
- rekonstitutivni: spreminjajo obstoječe dekonstitutivni: ukinjajo neko pravico ali obveznost.

deklaratorni.

Med pozitivne uvrščamo tudi ugotovitvene posamične upravne akte z njimi se ugotavlja obstoj ali neobstoj pravice ali obveznosti, ne povzročijo nobene spremembe. Velja od dneva nastanka pravnega razmerja oz. pravice ali obveznosti.

Izdajo se lahko na podlagi vloge stranke ali po uradni dolžnosti.

12 Skladnost pravnih norm in pravnih aktov.

Pojem skladnosti - pravna pravilnost, ustavnost in zakonitost.

Ni je pravna norma mora biti v skladu z višjo pravno normo, posledično pa to velja tudi za akte, v katerih so te norme vsebovane.

Skladnost pravnih norm in aktov izvira iz njihove hierarhije, vsebina ni je pravne norme ne more posegati v materijo višje pravne norme, prav tako pa tudi ne more presežiti okvira pooblastila za urejanje, ki ji ga daje višja pravna norma = vsebinska skladnost (materialna skladnost). Vsaka norma mora biti sprejeta v obliki in po postopku, ki je predpisan v višji pravni normi = formalna skladnost.

Ustava Republike Slovenije v 153. členu postavlja tri zahteve:

- po skladnosti vseh njihovih norm (zakonskih in podzakonskih) z ustavnimi normami;
- po skladnosti zakonskih norm s:
  - splošno veljavni načeli mednarodnega prava z veljavni mednarodni pogodbi, ki jih je ratificiral Državni zbor;
- po skladnosti podzakonskih norm z:
  - zakonskimi normami;mednarodni pogodbi, ki sta jih ratificirala DZ in Vlada.

Ustava zahteva, da tudi posamične norme in dejanja državnih organov, organov lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil temeljijo na zakonu ali zakonitem predpisu.

Pravna pravilnost: pomeni skladnost vsake pravne norme, vsakega pravnega akta in vsakega delovanja s pravnim redom v celoti (zakonitost).

Pojem ustavnosti: pomeni zahtevo po skladnosti vseh njihovih pravnih norm z ustavnimi normami.

Zakonitost v ožjem smislu: pomeni skladnost odvisnih splošnih norm z originarnimi splošnimi normami, skladnost posamičnih norm z originarnimi in odvisnimi splošnimi normami, tudi zakonitost dejanj.

Posledice neskladnosti pravnih norm.

Posledice neskladnosti originarnih splošnih norm z zažetimi.

Je njihova neustavnost. Ocenjuje Ustavno sodišče po postopku, ki je deloma določen v Ustavi, podrobneje pa je predpisan v Zakonu o Ustavnem sodišču.

Postopek začne na zahtevo predlagateljev zakona ali na pobudo fizične ali pravne osebe.

Rezultat ugotovitve neskladnosti je praviloma razveljavitev, ki učinkuje od dneva objave odločbe o razveljavitvi v Uradnem listu, lahko pa, če tako odloči Ustavno sodišče, šele po preteku določenega roka od dneva objave. Razveljavitev učinkuje samo za naprej, pa tudi na tista posamična razmerja, ki niso pravnomožno končana.

Drugo sodišče prekine postopek odložanja in zahteva od Ustavnega sodišča, da oceni njeno ustavnost.

Posledice neskladnosti odvisnih splošnih norm.

V primeru ugotovljene neskladnosti lahko Ustavno sodišče odvisno od splošne norme ne le razveljavi temveč tudi odprava učinkuje tudi za nazaj.

Drugemu sodišču ni treba prekinjati postopka temveč jo pri izdaji sodbe ne upošteva. To velja samo za sodišče, ne pa za upravne organe.

Posledice neskladnosti posamičnih upravnih norm in posamičnih dejanj.

Ustavosodna presoja

Po členu ustave lahko vsakdo, ki meni, da mu je s posamičnim aktom državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil kr ena žlovekova pravica ali temeljna svobo žina, vložil ustavno pritožbo na Ustavno sodišče, če, po prejemu, ko so izčrpana vsa druga pravna sredstva in praviloma samo v 60-dnevnem roku od dneva, ko je prejel akt.

Če Ustavno sodišče ugotovi, da je bilo posegeno v žlovekovo pravico in temeljno svobo žino, tak posamičen akt razveljavi ali odpravi in zadevo vrne organu, ki je pristojen za odložanje oz. za izdajo razveljavljenega ali odpravljenega akta. Izjemoma Ustavno sodišče odloži o sporni pravici.

Upravnosodna presoja

Vsaka dokončen posamičen upravni akt je podvržen oceni skladnosti z originarnimi normami (zakonitost) v okviru upravnosodne presoje pred Upravnim sodiščem, v nekaterih primerih pa pred Vrhovnim sodiščem Republike Slovenije. Postopek se imenuje upravni spor. Posledica ugotovljene nezakonitosti je odprava posamičnega akta in vrnitev celotne zadeve v ponovno odložanje pristojnemu upravnemu organu. Izjemoma upravno sodišče tudi samo odloži o vsebini upravne stvari.

Upravno sodišče je, ko ni zagotovljeno drugo sodno varstvo, pristojno tudi za odložanje o zakonitosti posamičnih dejanj, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika. Lahko prepove nadaljevanje tak nega dejanja in odredi ukrepe, in vzpostavi zakonito stanje.

13 Izjeme in načela zakonitosti.

Pravna vezanost uprave pri izdajanju posamičnih upravnih aktov, je manjša kot pri klasičnih povsem pravnovezanih aktih.

Odložanje po prostem preudarku - diskrecijska pravica.

Bistvo je, da lahko na podlagi zakonskega pooblastila upravni organ ob istem ugotovljenem dejanskem stanju izda dve vsebinsko različni (alternativni) odložitvi, ki sta obe pravilni. Tudi pri posamičnem upravnem aktu, izdan na podlagi prostega preudarka, se kažejo elementi zakonitosti. Upravni organ mora imeti za odložanje po prostem preudarku izrecno zakonsko pooblastilo, kar pomeni, da ne more sam odložati o tem, kdaj bo to pravico (diskrecijsko pravico) uporabil. Pooblastilo je lahko izraženo z izrecno zakonsko normo, ki pove, da organ odloži po prostem preudarku. Najbolj pogosti primeri, kjer zakonska norma uporabi izraz "lahko", včasih tudi "more" ali "sme". Redkeje pa "naj upravni organ doloži javni interes". V vseh primerih je upravni organ pooblaščen, da ugotovi vsebino veljavne upravne norme, ne da bi mu veljavni pravni red to vsebino natanko določil.

- pri odložanju mora vedno upoštevati javno korist,
- posamični akt mora biti izdan v mejah zakonskega pooblastila in v skladu z zakonskim namenom,

Če upravni organ ne upošteva navedene elemente zakonitosti, bi bil tak akt nezakonit v primeru, če bi bil izdan brez pooblastila za takšno odložanje (prekoražitev pooblastila, zloraba pooblastila). Najbolj pogosta je uporaba pri odložanju v konkretnih upravnih zadevah s posamičnimi upravnimi akti. Možno je tudi pri izdajanju abstraktnih upravnih aktov, lahko pa tudi pri odložitvah o izvajanju realnih upravnih aktov oz. dejanj.

Posebni problemi zakonitosti uprave.

Nedoločeni pravni pojmi o upravi.

So pravni pojmi, ki jih je potrebno vsebinsko opredeliti glede na ugotovljeno dejansko stanje, na podlagi katerega bo upravni organ odložil o neki upravni stvari. So posledica tega, da so splošne norme abstraktne. Predstavljajo izjemo od zakonitosti v smislužodstopanja od pravne vezanosti v tem, da prepu žajo upravnemu organu, da od primera do primera oceni, pri žemer pa mora enaka merila uporabiti v vseh istovrstnih primerih.

Razlika med odložanjem po prostem preudarku in uporabi nedoloženih pravnih pojmov je v tem, da je prosti preudarek naravnian na ravnanje upravnega organa ob ugotovljenem dejanskem stanju, uporaba nedoloženih pravnih pojmov pa je usmerjena na opredeljevanje lastnosti nekega konkretnega stanja.

Interpretacija predpisa.

Je posebna metoda dela uprave, ko bi upravni organ moral uporabiti neko splošno pravno normo v dvomu, kako jo uporabiti, da bo njena uporaba pravno pravilna. V tak nem primeru si je potrebno pomagati z namenom zakonodajalca. Namen zakonodajalca se da najpogosteje ugotoviti iz gradiv, ki so služila v postopku sprejemanja originarne norme za njeno obrazlo itev.

Pravna praznina.

Ko za ureditev doloženega upravnopravnega razmerja ne najdemo veljavnega splošnega upravnega pravila.

14 Upravna materialna dejanja

15 Upravnopravni posegi države v informacijsko zasebnost.

Opredelitev problema.

Zaradi funkcije, ki jih ima sodobna država, si je nemogože zamisliti, da bi se hotela in mogla odpovedati zbiranju in obdelovanju osebnih podatkov ter njihovem shranjevanju v različnih evidencah. Država je imela od nekdanj regulativne funkcije in z rastjo kompleksnosti se obseg te njene funkcije povežuje. Za opravljanje te funkcije pa država v prvi vrsti potrebuje podatke, tudi tiste, ki se nana ajo na posameznika. Zlasti na podrožju državne in javne varnosti, zatiranja kriminala, prepreževanja nalezljivih bolezni idr , kar vse lahko oznažimo kot javni interes. Kljub sodobnim tehnižnim sredstvom, s katerimi si država lahko priskrbi podatke o posamezniku tudi brez njegove vednosti in proti njegovi volji, e vedno je posameznik tisti, ki je v vežini primerov temelji vir podatkov o sebi . je v javnem interesu, da so ti podatki tožni in popolni. To pa pomeni, da je tudi z vidika javnega interesa nujno zagotoviti posameznikom kot dajalcem podatkov tak ne garancije glede uporabe podatkov,ki jim bodo zagotavljale varstvo pred nezakonitimi in prekomernimi posegi v njihovo integriteto.

Informacijska zasebnost oz. varstvo osebnih podatkov kot žlovekova pravica.

Varstvo osebnih podatkov, informacijska zasebnost je v Sloveniji ustavno varovana pravica e od 1989 leta. V sedanji Ustavi je poglavje o žlovekovih pravicah in temeljnih svobo žinah. Iz besedila žlena Ustave izhajajo tiri nažela: naželo zakonitosti, naželo predhodne odložitve namena zbiranja in uporabe osebnih podatkov, naželo seznanjenosti z zbiranjem osebnih podatkov in naželo sodnega varstva. Ustavna ureditev se opira zlasti na nažela, ki so vsebovana v Konvenciji o varstvu posameznika glede na avtomatsko obdelavo podatkov, v okviru Sveta Evrope. Konvencija predstavlja izvedbo doložbe, po kateri ima vsakdo pravico do spo tovanja svojega zasebnega in družinskega ivljenja, svojega doma in korespondence.

Junija 1994 leta, ko je Evropska konvencija postala del notranjega prava Republike Slovenije pomeni, da je Slovenija pod jurisdikcijo Evropskega sodi ža za žlovekove pravice.

Načela varstva osebnih podatkov.

Naželo kvalitete podatkov vsebuje pet zahtev. Prva: da morajo biti osebni podatki pridobljeni in obdelani na zakoniti in po ten način. Druga: osebni podatki ne smejo biti shranjeni za nedefinirane namene, temvež samo za definirane in zakonite. V okvir te zahteve sodi tudi način uporabe podatkov. Tretja: da morajo biti podatki primerni, relevantni in ne prekomerni glede na namene, za katere so bili shranjeni, kolikor je nujno potrebno, vendar žim manj. –etrta: podatki morajo biti tožni, v primerih, ko je to potrebno, pa do dneva a urni. Peta: osebni podatki morajo biti shranjeni v obliki, ki dopu ža identifikacijo subjekta, na katerega se nana ajo, le toliko žasa, kot je to potrebno za namene, zaradi katerih so ti podatki shranjeni.

Konvencija doloža, da se osebni podatki, ki ka ejo na rasno poreklo, politižna preprižanja, religiozna ali druga verovanja, podatki o zdravstvenem in spolnem ivljenju, ne smejo avtomatsko obdelovati, že nacionalna zakonodaja ne doloža primerne za žite. Ista velja za osebne podatke, ki se nana ajo na kazenske sodbe, obsodbe.

Posebno naželo je naželo zavarovanja podatkov, ki zavezuje udele enk, da sprejmejo ustrezne varnostne ukrepe za za žito osebnih podatkov, shranjenih v avtomatskih bazah podatkov, s katerimi se preprežuje služajno ali nepoobla ženo uniževanje podatkov ali njihova izguba, kakor tudi nepoobla žen pristop, obdelava in irjenje podatkov.

Konvencija vsebuje tudi naželo o udele bi ljudi. Ti dve naželi se odra ata v tirih zahtevah katere pravijo, da mora biti vsaki osebi omogoženo: da se seznanj z obstojem posamezne avtomatske baze, ki vsebuje osebne podatke, njenimi nameni kot tudi sede em upravljalca baze; da dobi v razumnem žasu brez vežjih zamud in stro kov potrdilo o tem, kateri podatki, ki se nana ajo nanj, so shranjeni v avtomatski bazi podatkov, kot tudi sporožilo o teh podatkih, da zahteva popravo ali izbris podatkov, že so bili obdelani v nasprotju z ukrepi in da ima ustrezno sredstvo (zahtevo, prito bo, ugovor), že zahtevi za potrdilo ali sporožilo, popravek ali izbris ni ustre eno. Stvar nacionalne zakonodaje je, da doloži na koga naj se posameznik obrne s svojimi zahtevami. To je lahko upravljalca baze podatkov, lahko pa tudi poseben organ, ki nadzira izvajanje doložb o za žiti podatkov. Potrebno je varstvo in pravice posameznika tolmažiti na iroko tj. da mora imeti na razpologo tudi vsa druga sredstva, ki so mu po nacionalni zakonodaji na voljo, že je pri lo do kr itve njegove zasebnosti (kazenska odgovornost, od kodninska odgovornost idr.)

Naželo omejitve izjem so omejitve dopustne le, kadar so predpisane v zakonu države udele enke. Konvencija dopu ža omejitve zaradi : za žite državne varnosti, javne varnosti, monetarnih interesov države ali zatiranja kriminala in za žite dajalcev podatkov ali prvic in svobo žin drugih.

Naželo odgovornosti izra eno v obveznosti udele enk, da v nacionalni zakonodaji doložijo primerne sankcije idr. Sredstva za primere kr itev ukrepov. Namen je , da v nacionalni zakonodaji doložijo pravice in obveznosti upravljalcev in uporabnikov podatkov ter sankcije za primer kr itev.

Osnovni namen Konvencije je zagotoviti minimalno za žito podatkov oz. posameznika. Vsebovano je tudi naželo o iroki razlagi doložb. Po tem naželu nobena od odložb ne more biti razlagana kot omejujoža, ki bi kakorkoli ovirala mo nosti udele enkam, da zagotovijo posameznikom, na katere se nana ajo podatki, ir o za žito od te , ki je kot minimalna s Konvencijo. Konvencija svojem tretjem delu obravnava prenos osebnih podatkov preko državnih meja. Postavlja naželo svobodnega pretoka podatkov. Vendar pa vsaka udele enka lahko omeji prenos v tolik nem obsegu, kot njena zakonodaja vsebuje posebne ureditve. Tega pa ne more storiti, že zakonodaja druge udele enke doloža ekvivalentno za žito.

16 Upravno pravni režimi na nepremičninah

Pojem javnega dobra

Javno dobro v ir em smisluž so vse stvari, namenjene splošni rabi, izvajanju javnih služb in delovanju organov javne uprave. V o jem smislužjavne stvari so tako vse stvari, ki so namenjene uporabi za javne namene.

Pojem javno dobro omenjajo Ustava v 70.žlenu, Zakona o varstvu okolja in Zakon o gospodarskih javnih službah. Zakon o varstvu okolja doloža, da so naravno javno dobro povr ine v javni lasti, i.s. "ne grajeni deli zemlji kega , podzemnega , vodnega, morskega in zražnega javnega dobra, na katerih sta dostopnost in gibanje pod enakimi pogoji omogožena vsem.

Zakon o gospodarskih javnih službah govori, da se lahko kot javno dobro doložijo objekti in naprave, namenjeni izvajanju gospodarskih javnih služb.

Vrste javnega dobra

- A) Glede na nastanek jih delimo na naravne in grajene (umetne).
- B) Glede na vrsto rabe.

- a) stvari v splošni rabi (javno dobro v o jem smislu)
- b) objekti in naprave, namenjene izvajanju javnih služb ("infrastrukturni objekti in naprave)
- c) stvari, nujno potrebne za delovanje državnih organov in organov lokalnih skupnosti.

C) Glede na zunanjo obliko ložimo nepremičnino (zemlji ko, vodno, morsko in zračno javno dobro ter zgradbe), ter premižno javno dobro.

D) 1. Javno dobro v o jem smislu (stvari v splošni rabi):

- a) morsko
- b) vodno
- c) cestno
- d) zračno
- e) posebna vrsta umetnega - grajenega (javni trgi in parki, javna otroka igri za, površine za pece, pokopališča, javna parkirišča..)

2. Stvari namenjene delovanju organov javne uprave predvsem zgradbe, kjer ti organi delujejo (vladna palača, zapor, sodna palača, carinarnica, kasarna), pa tudi nekatere premižnine, ki so potrebne za izvajanje njihovih funkcij (vojaška oprema).

4. Objekte in naprave, namenjene izvajanju javnih služb:

- a) na področju gosp. Javnih služb oskrbovalni sistemi (vodovodna omrežja, plinsko omrežje, kanalizacija), pristaniški objekti in naprave, letalski objekti in naprave, odlagališča odpadkov, smetarski avtomobili, živilne naprave, itd.
- b) na področju negospod. Javnih služb stavbe in oprema muzejev, bolnišnic, oljnice ipd.

Nastanek in prenehanje javnega dobra

Naravno nastane po naravni poti, so dve možnosti:

- a) Stvar lahko obstaja v naravi, stvar pridobi status javnega dobra z uveljavitvijo zakona.
- b) Zaradi naravnega dogodka zemlji že pridobi lastnost javnega dobra, če se iz naravnih razlogov žrta najvišje je plime dvigne, določena površina postane javno dobro zaradi samega naravnega dogodka.

Nastanek javnega dobra lahko človek le evidentira oz. ugotovi.

Grajeno - umetno javno dobro nastane kot rezultat človekovega posega v prostor. Posege v prostor država in lokalna skupnost načrtuje s prostorskimi plani in izvedbenimi akti.

Država določa predvsem strategijo rabe prostora, podrobneje pa načrtuje le posege v prostor nacionalnega pomena. Posege v prostor, ki niso državnega pomena, načrtujejo lokalne skupnosti. Nastanek javnega dobra mora biti načrtovan.

Nastajanje statusa grajenega javnega dobra razdelimo:

- a) Zakon: opredelitev, kaj se šteje za javno dobro;
- b) Prostorski plan;
- c) Prostorski izvedbeni akt;
- d) Izgradnja in opremljanje objekta
- e) Razglasitev in izročitev v promet - uporabo, s tem stvar pridobi lastnost javnega dobra.

Uporaba javnega dobra.

Splošna raba:

- vsakdo lahko pod enakimi pogoji uporablja javno dobro;

- zanjo ni potrebno nobeno posebno dovoljenje;
- načeloma je neodplačna, čeprav se vse bolj uveljavlja tudi plažilo za uporabo;
- vedno je začasna;
- ne ovira enake uporabe drugega.

Omejitve so dopustne le iz razlogov javnega reda in varnosti in zaradi vzdr evanja.

Posebna raba presega obsege splošne rabe. Zanj je potrebno pridobiti posebno dovoljenje, skleniti posebno pogodbo ipd. nastane posebno upravnopravno ali pogodbeno razmerje, v katerem je udele en individualno doložen uporabnik npr. postavitve kioskov, prodajnih stojnic, plakatiranje....

17 Upravni posegi država v zasebno lastnino

Razglasitev

Pojem in namen razglasitve

Odvzem ali omejitev lastninske pravice na nepremičninah njihovih nosilcev lastninske pravice, na način in po postopku, ki je predpisan z zakonom, preide nepremičnina v javno lastnino. Značilno, da se z njo razlasti lastnika nepremičnine proti svoji volji. Tj. mogoče le kadar je tak poseg v lastnino ustavno dopusten in je izkazan javni interes.

Predmet razlastitve so lahko samo nepremičnine v zasebni lastnini: zemlji že pa tudi gradbeni objekti.

Razlastitev se lahko opravi le proti nadomestilu v naravni ali proti od kodnini pod pogoji, ki jih določa zakon. Pravica do nadomestila in do od kodnine je najpomembnej a pravica prej njega lastnika.

Vrsta razglasitve

Za popolno razlastitev je značilen popoln prenos lastninske pravice nad nepremičnino v javno lastnino, se vpi e v zemlji ko knjigo kot javna lastnina in se izbri e iz zemlji ke knjige zemlji koknji nega vlo ka prej njega lastnika. Pri tem ne gre le za običajen prenos lastnine, ampak za način originarnega nastanka javne lastnine. Kadar je predmet razlastitve zemlji že, zajema popolna razlastitev nepremičnine tudi zgradba in druge gradbene objekte, ki se nahajajo na zemlji žu, že so ti objekti v zasebni lastnini .

Za nepopolno ali delno razlastitev je značilna omejitev premo enjske pravice na nepremičnini. Z njo se konstituira služnost na zemlji žu in zgradbi. -e gre za služnost je delna razlastitev praviloma trajne narave. Delne niso absolutne, se lahko odpravijo ali omejijo.

Omejitev premo enjske pravice z ustanovitvijo služnosti je mogoče le, že je v javno korist npr. pri služnosti prehoda, prevoza, zajemanja vode, polaganja vodovodnih cevi, plinovoda, toplovoda, naftovoda.....

Posebna oblika odvzema lastnine: rekvizicija in nacionalizacija

Rekvizicija

V predpisih, ki urejajo vpr. Vojske in obrambe, je predvidena rekvizicija kot u ravnopravna oblika odvzema zasebne lastnine.

Predmet rekvizicije je lahko osebna hrana, hrana za ivino, material za prevoz in ogrevanje idr. premične stvari, ki so neposredna namenjene za vojne potrebe. Stvari in njihova količina morajo biti določene v aktu o rekviziciji. To se lahko vr i samo v vojnem stanju za potrebe voja kih enot. Rekvizicijo lahko odredi poveljnik divizije ali vi ja stare ina. Izvaja jo posebna komisija državne ali lokalne oblasti, ki sprejme o rekviziciji posebno odložbo. Pri odvzemu je komisija dol na skrbeti, da za nujno potrebo oseb ali organizacije, katerim se stvari odvezemajo, ostane zadostna količina teh stvari.

Rekvizicija se izvrši proti nadomestilu, ki se doloži glede na cene veljavne v času odvzema, že ni drugače predpisano. Nadomestilo se delno izplača v gotovini, za ostanek pa izda voja ka enota ali ustanova posebno potrdilo.

Nacionalizacija

Izjemna in izredna oblika prehoda zasebne lastnine v državno lastnino. Država prevzame tiste industrijske obrate ali banke, ki so v te kem ekonomskem polo aju ali pa to stori država, ki se osvobajajo tujega gospodarstva. Nacionalizacija pa je tudi eden od ključnih ukrepov, ki ga po vsakem prevratu ali revoluciji izvede nova oblast za svojo ureditev in uveljavitev. Bistvena razlika med nacionalizacijo in razlastitvijo je, da razlastitev praviloma posamižen akt za posamižen primer, nacionalizacija pa se je izvajala kot kolektiven ukrep praviloma s splošnim aktom.

18 Odgovornost država za kodo, povzročeno z upravnopravnim delom

Opredelitev odgovornosti

Od kodninska odgovornost države se pojavlja pri celotni dejavnosti država, vendar je najbolj aktualno pri njeni izvršilno- upravni dejavnosti posebna pravna pravila.

Vrste od kodninske odgovornosti države

Odgovornost države za nezakonito delovanje državnih (upravnih) uslužbencev, "odgovornost za napake" nastane na dva načina:

- a) z izdajo oz. izvršitvijo nezakonitega avtoritativnega pravnega akta,
- b) z nezakonitimi materialnim aktom (tj. z dejanjem: ravnanjem ali opustitvijo dol nega ravnanja) državnega (upravnega) uslužbenca.

Odgovornost države za zakonito delovanje državnih (upravnih) uslužbencev "odgovornost brez napak" nastane:

- a) zaradi izvršitve zakonitega upravnega akta npr. razlastitev,
- b) zaradi zakonitega materialnega akta državnega (upravnega) uslužbenca,
- c) zaradi dejanja državnega (upravnega) uslužbenca, katerega posledica je neupravičeno prikraj anje zasebnega o kodovanca.

Najpomembnej a razlika pri odgovornosti države za nezakonito delovanje pomembna "napaka" uslužbenca, torej protipravno ravnanje v drugem primeru nastane odgovornost države, ko je bilo ravnanje upravnega uslužbenca popolnoma zakonito.

V slovenskem pravnem redu je od kodninska odgovornost države za protipravno ravnanje državnih uslužbencev oz. državnih organov urejena e v Ustavi. Po Ustavi ima vsakdo pravico do povražila kode, ki mu jo je v zvezi z opravljanjem službe ali kak ne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilec javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja, ima o kodovanec pravico, da v skladu z zakonom zahteva povražilo tudi neposredno od tistega, ki mu je kodo povzročil.

V slovenskem pravu pa ni splošne ustavne določbe, ki bi zagotavljala zasebnim o kodovancem vražilo kode zaradi zakonitega delovanja državnih uslužbencev. Tak no zagotovilo je prepu ženo posameznim zakonom.